

Mariaż Tomaszewskiego z Wyspiańskim czyli »Legenda« w Teatrze Dolnośląskim

Teatr Dolnośląski w Jeleniej Górze: LEGENDA Stanisława Wyspiańskiego. Inscenizacja, reżyseria i choreografia: Henryk Tomaszewski, scenografia: Władysław Wigura, muzyka: Zbigniew Karnecki. Premiera 18 listopada 1972. (Fot. S. Dukiewicz)

Właściwie można tu już mówić o zjawisku. Zjawisku charakterystycznym i wyjątkowo cennym dla naszego współczesnego teatru. Chodzi o ów mariaż Henryka Tomaszewskiego z Wyspiańskim, związek którego nową manifestację otrzymaliśmy na scenie Teatru Dolnośląskiego w Jeleniej Górze. Wystawił tam Tomaszewski *Legendę*, jeden z wcześniejszych i bardzo rzadko grywanych utworów autora *Wyzwolenia*. W programie tego przedstawienia czytamy w komentarzu od teatru (znać w nim pióro Józefa Kelery, kierownika literackiego sceny dolnośląskiej): „(...) teatry nasze inscenizując Wyspiańskiego z rzadka tylko sięgają poza listę paru uznanych arcydzieł. I nawet trudno się temu dziwić. Utwory takie jak na przykład *Legenda* wymagają szczególnego podejścia do sztuki teatru, szczególnych dyspozycji twórczych inscenizatora. Jeśli ich brakuje — praca sceniczna nad *Legendą* zaiste nie ma sensu. I nie podjęlibyśmy pewnie tej pracy w Teatrze Dolnośląskim, gdyby nie okoliczność wyjątkowo szczęśliwa, rojująca niecodzienne

wydarzenie artystyczne: udział w tej pracy Henryka Tomaszewskiego”.

Istotnie. Twórca i dyrektor Wrocławskiego Teatru Pantomimy jest jednym z tych nielicznych dzisiaj, którzy partytury sceniczne Wyspiańskiego czytają i tłumaczą twórczo w sposób mistrzowski. Co więcej: odnajdują w nich teatr bliski własnym zało-

niom twórczym. Że tak jest — dowiódł Tomaszewski już parokrotnie i w różny sposób: zarówno w pracy z zespołem dramatycznym (pamiętny spektakl *Protasilasa* i *Laodamii* w Teatrze Polskim we Wrocławiu, 1969), jak i w twórczości pantomimicznej (znakomity *Sen nocy listopadowej* w Teatrze Pantomimy, 1971).

Warto zasygnalizować, że owe związki Tomaszewskiego z Wyspiańskim nie skończą się na jeleniogórskiej inscenizacji *Legendy*. To przedstawienie będą mogli prawdopodobnie obejrzeć wszyscy, ponieważ zakupiła je „na pniu” telewizja wrocławska do pokazania całej Polsce. Ale ta sama telewizja pertraktuje już z Tomaszew-

skim na temat realizacji na szklanym ekranie *Powrotu Odysa*. Za jedno i za drugie chwala Jerzemu Bajdorowi (jak to dobrze że kierownikiem jednego przynajmniej ośrodka telewizyjnego jest krytyk teatralny!).

Oczekując więc rezultatu następnej pracy Tomaszewskiego nad Wyspiańskim, powiedzmy parę słów o jego jelenio-

Scena zbiorowa z II aktu

Na I planie Irmtna Babińska (Wanda) oraz Hanna Dygdałowicz, Grażyna Juchniewicz i Magda Szkopówna-Bartoszek (Dziewki); w głębi Bogusław Marczak (Łopuch), Andrzej Wrona (Krak) i Wojciech Piąsek (Śmiech)

górskiej Legendzie. Jest to przedstawienie wybitne i bardzo piękne. Stanowi dość wyjątkowy w naszym dzisiejszym teatrze przykład pełnej integracji zamysłu autora,

reżysera, twórcy scenografii, twórcy muzyki i (co najistotniejsze) pracy zespołu aktorskiego. Ten ostatni element wart jest szczególnego podkreślenia i wysokiego

uznania. Dyrektor Teatru Dolnośląskiego, Tadeusz Kozłowski, zdobywając do realizacji Legendy Henryka Tomaszewskiego, zrobił swojemu zespołowi prezent

nieoceniony, coś co poza-
 stanie i będzie dla tych
 aktorów owocować w
 przyszłości. Praca z To-
 maszewskim była bowiem
 oczywiście dla zespołu
 doskonałą szkołą, kur-
 sem mało na ogół dostę-
 pnym, o który trudno w
 naszych wyższych uczel-
 niach teatralnych. Przy
 tym tak się złożyło, że
 „kurs” ten trwał długo
 (choć z przerwami), gdyż
 Tomaszewski przygoto-
 wywał przedstawienie
 przez blisko rok. Tym
 większa więc i rzetelniej-
 sza korzyść zespołu.
 Warto by właściwie wy-
 mienić wszystkich, gdyż
 tego rodzaju widowisko
 musi być dziełem zespó-
 łowym i jest nim w tym
 wypadku istotnie. Nie
 sposób przepisać całego
 afisza, wymienię więc
 najlepszych. Należą do
 nich Bogusław Marczak
 i Wojciech Piąsek (Ło-
 puch i Śmiech), Andrzej
 Wrona (Krak), Irmtna
 Babińska (Wanda), Ro-
 man Talarczyk (Kozłec
 i Wilkołak) — oraz za-
 dziwiająca doskonałą for-
 mą aktorską Zuzanna
 Łozińska w roli jednej
 z Wiślanek.

Trzeba z dużą satys-
 facją powiedzieć, że
 kurs się udał, że adeptci

byli pojętni, chłonni i
 pracowici. Zespół akto-
 rów jeleniogórskiego tea-
 tru występujący w *Le-
 gendzie* porusza się na
 scenie prawie tak dobrze
 jak aktorzy Tomaszew-
 skiego z Wrocławskie-
 go Teatru Pantomimy.
 Jeśli dodamy, że na ogół
 również dobrze mówi
 trudny i miejscami nie
 najlepszej próby pisar-
 skiej tekst Wyspiań-
 skiego — to pochwała
 będzie bardzo duża. To-
 maszewski zresztą z do-
 skonałym wyczuciem w
 odpowiednich miejscach
 zastępuje ów tekst środ-
 kami teatralnymi — pan-
 tomimicznymi, ale nie
 tylko pantomimicznymi.
 Również plastycznymi
 (przy wydatnej współ-
 pracy autora scenogra-
 fii — Władysława Wi-
 gury) i muzycznymi (przy
 walnej pomocy kompo-
 zytora — Zbigniewa Kar-
 neckiego). Tak na przy-
 kład zastąpienie długie-
 go i nudnawego opowia-
 dania Kraka o historii
 synów — relacją panto-
 mimiczną wspartą mu-
 zyką i plastyką, stanowi
 rozwiązanie wzorcowe
 dla metody Tomaszew-
 skiego zastosowanej w
 pracy nad *Legendą*.
 Wszystko jest tu wy-